

„Nowa” tożsamość w przestrzeni miasta

Jan Wrana

Politechnika Lubelska, Wydział Budownictwa i Architektury,
Samodzielna Pracownia Architektoniczna

Streszczenie: Odnalezienie i sklasyfikowanie czynników stanowiących o tożsamości miasta ma wpływ na poczucie więzi emocjonalnych mieszkańców z miastem w okresie rozpowszechnianych procesów globalizacyjnych. Społeczna świadomość zachowania dziedzictwa kulturowego mieszkańców przy współcześnie koniecznym rozwoju miasta i przekształcaniu jego struktur są przyzwoleniem dla kreatywnych rozwiązań powstawania „nowej” tożsamości w przestrzeni miasta.

Słowa kluczowe: tożsamość miasta, dziedzictwo kulturowe, „nowa” tożsamość w przestrzeni miasta, estetyka środowiskowa.

1. Wstęp

...Analizować miasto, każde miasto i jego terytorium to rozumieć nie tylko kształty i wyraz jego fenomenu, ale całej cywilizacji, która dała miastu początki i która za jego pośrednictwem przekazuje następnym pokoleniom swoje najbardziej wyraziste cechy. Analizować to znaczy również interpretować przestrzeń zawartą w nim i gęsto zabudowaną, tradycyjnie definiowaną jako „miasto”, a także mnogość struktur przestrzennych (obszary wielkomiejskie, konurbacje, aglomeracje), będących nowymi formami urbanizacji, coraz bardziej wewnątrznie zróżnicowanych wielu aspektach).

A. Spaziante¹

Miasto – to miejsce, w którym żyję, pracuję, z nim wiąże swoją przyszłość. Sprawą umowną jest jego nazwa, ale wyznacznikiem, dlaczego się z nim się utożsamiam jest jego odmienność, jest jego rozpoznawalny „kod” – zapis jego rozwoju, rozłożonych w czasie procesów przekształceń jego struktur, obiekty, które charakteryzują jego sylwetę, a przede wszystkim ludzie i zachowane tradycje wiążące społeczność lokalną, która jednocześnie rozumie konieczność kolejnych przekształceń oraz rozwój swojego miasta.

W wieku XX-tym rozpoczyna się dynamiczny rozwój miast spowodowany powszechnym uprzemysłowieniem. Budowa nowych stref przemysłowych poza historyczną strefą śródmiejską z rozbudowanymi zespołami zamieszkania- nowej tkanki mieszkalnej- co spowodowało jednocześnie rozbudowę infrastruktury miejskiej. Ta programowa ekspansja przemysłu oraz rozwój systemu transportu

¹ Spaziante A. O złożoności analizy urbanistycznej [w:] *Elementy analizy urbanistycznej*, Kraków 1998, s.17.

spowodowały zmianę struktur miast, ich nierównomierny przestrzenny rozwój, doprowadzając do degradacji integracyjnej funkcji centrów miejskich.

Pod koniec wieku XX-tego wkraczamy w okres kolejnych przewartościowań w strukturach miejskich spowodowanych upadkiem wiodących gałęzi przemysłu, oraz rozwoju motoryzacji. Wkraczanie w okres „Trzeciej fali”² – promocji nowych technologii wytwarzania, wyspecjalizowanych usług oraz aktywnej ludzkiej przedsiębiorczości, powoduje potrzebę kolejnej adaptacji do procesu przemian.

Wojciech Bonenberg w publikacji „*Miejska przestrzeń kreatywna*”³ zwraca uwagę, że rozwój przestrzenny miast jest silnie uzależniony od ich możliwości adaptacji do zmieniającej się rzeczywistości ekonomicznej oraz na pojawiające się wśród ekonomistów nowego pojęcie kapitału kulturowego jako istotnego czynnika rozwoju. *Kapitał kulturowy obejmuje dobra kultury, które są przedmiotem obrotu w globalnym społeczeństwie: wiedzę, umiejętności, kreatywność... Kapitał kulturowy miasta ma istotne znaczenie praktyczne. Jest to niedoceniony potencjał ekonomiczny, dotychczas nie bilansowany jako zasoby miejskie. Zasoby te, będące efektem wielowiekowej akumulacji dziedzictwa kulturowego, można przekształcić w kapitał rozwojowy.*

W okresie obecnych przemian, koniecznej rewitalizacji terenów poprzemysłowych, reorientacji dla tworzenia miasta przyjaznego, pojawiają się działania inwestycyjne jako „nowa tożsamość miejsca”⁴ zezwalające na kreatywne inspiracje twórcze, szanujące „kanon miejsca”⁵ lokalnej tożsamości, lecz stosujące nowe środki przekazu.

Poniżej trzy przykłady zrealizowanych w ostatniej dekadzie przedsięwzięć tworzących „nową tożsamość” w przestrzeni miasta.

² Bieda K., Palej A. „*Krajobraz trzeciej fali*” VI Ogólnopolska, I Międzynarodowa Konferencja Instytutu Projektowania Urbanistycznego, Kraków, 23-24 kwietnia 1999, *Czynnik kreacji w projektowaniu urbanistycznym. Kreacja współczesnego miasta: realizacja, zapisy rozwoju, teoria*. Termin użyty za A. Tofftem (*Trzecia fala*, 1980 i szereg innych publikacji tego autora) rozumiany jako całokształt przemian towarzyszących formowaniu się cywilizacji poprzemysłowej.

³ Bonenberg W. *Miejska przestrzeń kreatywna*” Architektura i Urbanistyka” Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, nr 10 2007, s 7-23.

⁴ [Za:] Myczkowski Z. Tożsamość „dawna” i „nowa”., Materiały z Konferencji Naukowej KONGRES KULTURY POLSKIEJ 2000, Architektura i dobra kultury, tożsamość i kontynuacja tradycji, PAN o/Kraków, PK Kraków 2000, s. 45 - TOŻSAMOŚĆ MIEJSCA „NOWA” - zespół czynników wyrażających w krajobrazie całokształt współczesnych treści, form i funkcji świadomie kontynuujących lub negujących ciągłość tradycji, kultury i kanon miejsca (również w wymiarze materialnym – substancjalno-wizualnym oraz niematerialnym – ideowo-koncepcyjnym). „Nowa” tożsamość miejsca wyraża sumę postaw człowieka (tak zwanego współczesnego) odzwierciedlonych w jego działaniach w odniesieniu do danego obszaru, które również identyfikujemy według „miary”, którą stanowi „wnętrze” (lub „jednostka”) architektoniczno-krajobrazowa w zależności od rodzaju i stopnia ingerencji w składniki środowiska przyrodniczego i kulturowego.

⁵ Tamże – KANON MIEJSCA - zespół czynników składających się na formę krajobrazu danego miejsca (wnętrza), decydujących o jego wyrazie i mających swoją aktualną lub źródłowo udokumentowaną postać percypowaną przez człowieka. Czynniki te są często historycznie nawarstwione i powinny stanowić podstawę do określenia reguł badania i działania w zakresie ochrony i kształtowaniu formy architektoniczno-krajobrazowej danego miejsca (wnętrza).

2. Comber Mill Village, Country Down, Południowa Irlandia

- Robinson & Mcliwaine + K. A. Dean & Associates.
- Realizacja: 2005 r. Powierzchnia: 31 200 m².
- Kontekst miejsca: Miasteczko Comber Mill jest wyposażone w system kanałów i sztucznych jezior, uznanych za najlepiej zachowane XIX – wieczne systemy produkcyjne. Obecność dawnej fabryki włókienniczej trwale odzwierciedliła się w krajobrazie tego miejsca. Dlatego projekt zakładający rozbudowę i częściowe przekształcenie obecnej zabudowy na ekskluzywne parkowe rezydencje postawił przed architektem spore wyzwanie.

- Tło historyczne: miasteczko położone jest w północnej Irlandii, 9km od Belfastu i wiąże się z silnym przywiązaniem historycznym do tekstyliów i produktów włókienniczych. Fabryka włókiennicza, z której czerpano zyski przez wiele lat, tworzyła podstawę ekonomiczną tego regionu. U szczytu prosperowania, kiedy na rynki wschodnie wprowadzono produkty o niskich kosztach przemysłu, dało się zauważyć stopniowy spadek aktywności fabryki, a później jej nieuchronny upadek.

- Opis projektu: Różne przestrzenie domu są otwarte dla publiczności – pokój matki w suterenie jest małym starym muzeum. Przez studio fotograficzne stale prze-wijają się tłumy ludzi. Długo zastanawiano się nad funkcją tworzącą nowy przemysłowy krajobraz Comber Mill. Dopiero po jakimś czasie stwierdzono, że architektura mieszkaniowa stanowiłaby lepszą odpowiedź na potrzeby lokalnego rynku, a odpowiednio wkomponowana, stałaby się dodatkowo atrakcją krajobrazową. Zaprojektowano apartamenty mieszkalne, spa, basen, system ochrony całodobowej, elastyczne połączenie dróg dojazdowych z głównymi, nadając obszarowi niezwykle ekskluzywną funkcję mieszkaniową. Wszystkie apartamenty są typowe pod względem gabarytów – wysokie kondygnacje, sklepienia, żeliwne kolumny doskonale zintegrowane z najbardziej zaawansowanymi technologiami. Klatki schodowe, oszklone i umieszczone na zewnątrz kamienic nie ingerują w konstrukcję budynku. Wszystkie nowo dodane elementy, wykonane ze szkła i żelaza, konstrukcyjnie nawiązują do XIX – wiecznej estetyki przemysłowej. Mimo tego ukłonu w stronę kontekstu miejsca, doskonale czytelne są współczesne intencje. Wnętrza charakteryzują się minimalistyczną elegancją. Również wysoka jakość systemów instalacji pozwala na złagodzenie problemów wilgoci, często obecnych w zabytkowych miastach. Kuchnie wyposażone są w urządzenia najnowszej generacji, ukryte pod betonową płytą, podwieszoną pod sufitem. Każdy dom wyposażony jest w system HiFi, radio, łącza satelitarne i system bezpieczeństwa, oferując najlepsze, współczesne rozwiązania.

- Znaczenie projektu dla tożsamości miejsca: Projekt stanowi idealny przykład na to, że można nie tylko naprawić poprzemysłowy krajobraz, nadać mu zupełnie inną funkcję, a jednocześnie wkomponować go w otoczenie nawiązując do tradycji regionu. Dzięki intuicji inwestorów i projektantów udało się wcielić nowe życie w zastaną podupadającą przestrzeń. *„Gdybym miał opisać architekturę XX-go wieku jednym słowem, byłby to „beton”. Jego dowolność i uniwersalność pasują do XX wieku tak dobrze, że porzucono inne lokalne metody konstrukcyjne. Co więcej wytrzymałość solidnej masy otrzymywanej w procesie transformacji z gęstej ciekłej substancji otworzyła nową erę tak upragnionej monumentalności oraz bezpieczeństwa prywatności.*

Z tej przyczyny poszukiwanie substytutu – materiału – nie jest tylko czysto formalną propozycją lecz próbą zasugerowania zasady życia, która zastąpiłaby fundamenty XX w. – wolność (oczywiście w znaczeniu „ery”), wytrzymałości oraz bezpieczeństwo.”, (Flores Zanchi).

a)

b)

d)

e)

c)

f)

Fot. 1. a) Elewacja północna, b) Szklano – żeliwna zewnętrzna klatka schodowa, c) Widok na nadbudowany apartament, d) Widok na apartamenty, e) Widok na balkon nowo dobudowanej części, f) Kuchnia apartamentu.

Phot. 1. a) The north elevation, b) The glass-cast iron outer staircase, c) A view of the built-on apartment, d) A view of the apartments, e) A view of the balcony of the newly-built on part, f) The kitchen of an apartment.

- Projekt bardzo dobrze wpisał się w kontekst miejsca, urozmaicając go o nowe, współczesne elementy, które dodają lekkości całemu założeniu, uzupełniając ciężkie ceglane kamienice. Szacunek do tradycji w połączeniu z najnowszymi rozwiązaniami technologicznymi stanowi atrakcję nie tylko dla koneserów tego typu rozwiązania, ale i dla zwykłych mieszkańców, podnosząc standard życia.

3. Muzeum Sztuki Figge, Davenport, Iowa, Usa

- David Chipperfield Architects.
- Projekt: 1999 r. Realizacja: 2003 - 2005 r. Powierzchnia: 10 000 m².

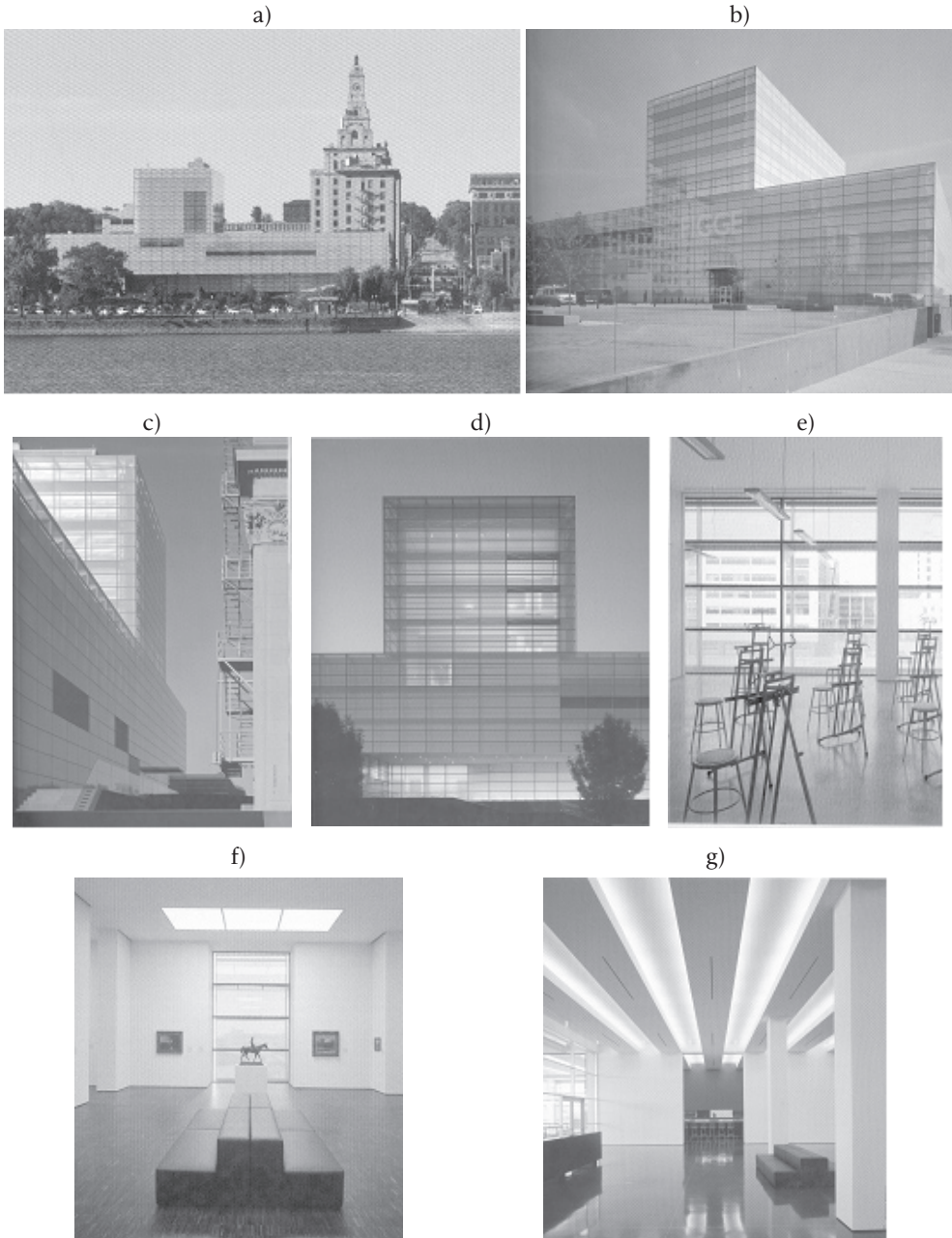
- Kontekst miejsca: Nowa tożsamość w przestrzeni miasta. Muzeum Sztuki Figge znajduje się w mieście Davenport przy wschodniej granicy stanu Iowa. Miasto, celem wzmocnienia obszarów powodziowych i utworzenia nowych dojazdów do rzeki, określiło katalizator działań w procesie rewitalizacji obszarów miejskich. W projekcie tym wyznaczono także teren pod nowy obiekt dla Davenport Museum of Art (który otrzymał nazwę Figge Muzeum Sztuki) założono że nowe muzeum stojące w centrum miasta przy brzegu rzeki Missisipi będzie swego rodzaju symbolicznym budynkiem miasta.

- Tło historyczne: Jako instytucja, muzeum w Davenport jest jednym z najstarszych muzeów w kraju, co więcej uważany jest za pierwszą miejską galerię sztuki w Stanach Zjednoczonych. Nowe Muzeum Sztuki Figge zawdzięcza swą nazwę organizacji VO & Elizabeth Kahl Figge Foundation, która to podarowała 13mln dolarów na jego budowę (całkowity koszt 47). Ród Figge pochodzi z rodziny bankierów szwajcarskiego pochodzenia. Pierwsze zbiory dla muzeum były darowane w roku 1925 przez Charlesa Ficke (1850-1931), ówczesnego przywódcę Davenport, który przekazał zbiory dzieł sztuki z całego świata. Robert E. Harsche, późniejszy dyrektor Instytutu Sztuki w Chicago, poinformował, iż według jego wiedzy, żadna z publicznych amerykańskich galerii sztuki nie rozpoczęła swej działalności z tak dużą liczbą ważnych obrazów.

- Opis Projektu: W celu stworzenia charakterystycznego budynku w mieście, David Chipperfield przedstawił Muzeum Sztuki Figge w formie monolitycznej struktury szklanej, ustawionej frontem do wód Missisipi. Swą prostotą i siłą budynek naznacza nowy rozwój miasta. Architektura jest oparta na prostej geometrycznej, przeszklonej bryle. Elewacje są szklone poziomymi taflami szyb, łączonych aluminiowymi ramami. Zachowując silną i rozpoznawalną formę, muzeum jest zdecydowanie inne od zastanej tkanki miejskiej, gdzie dominuje architektura betonu i z cegły, jednak swą formą i materiałem elewacji silnie nawiązuje do wody stanowiąc jakoby łącznik z naturą. Centralna część budynku, przeszklona wieża o wysokości 140m nawiązuje swoimi gabarytami do otaczającej zabudowy. Wnętrza nowego muzeum zapewniają trzy razy większą przestrzeń ekspozycyjną w porównaniu z poprzednim obiektem, co pozwala na dalszy rozwój muzeum. Muzeum oprócz swych zbiorów oferuje nam także restaurację, kawiarnię i wielopoziomowe ogrody zimowe, które pozwalają podziwiać wspaniałe widoki na rzekę Missisipi.

- Znaczenie projektu dla tożsamości miejsca: Miasta zawsze są identyfikowane z ich głównymi atrakcjami. Od momentu powstania nowego Muzeum Sztuki Figge, Davenport wśród Amerykanów kojarzone jest właśnie z nim. Projekt mający na celu głównie wspieranie istniejących sieci w mieście, przyczynił się do powstania nowego

symbolu miasta i pomimo iż projekt różni się w swojej konwencji z zastaną tkanką miejską, prowadzi z nią dialog na zasadzie kontrastów. Nowe Muzeum Sztuki Figge wpisuje się w tożsamość miejsca, nadając mu nową, nowoczesną, współczesną jakość.

Fot. 2. a) Widok na pierzeje budynków, b) Widok z zewnątrz, c) Widok z pierzei ulicznej, d) Fragment elewacji, e) Fragment wnętrza, f, g) Wnętrza.

Phot. 2. a) A view of the frontage of the buildings, b) An outside view, c) A view from the street frontage, d) A fragment of the elevation, e) A fragment of the interior, f, g) The interiors.

4. Centrum Informacji, Komunikacji I Mediów (IKMZ) Brandenburgskiego Uniwersytetu Technicznego, Cottbus, Niemcy

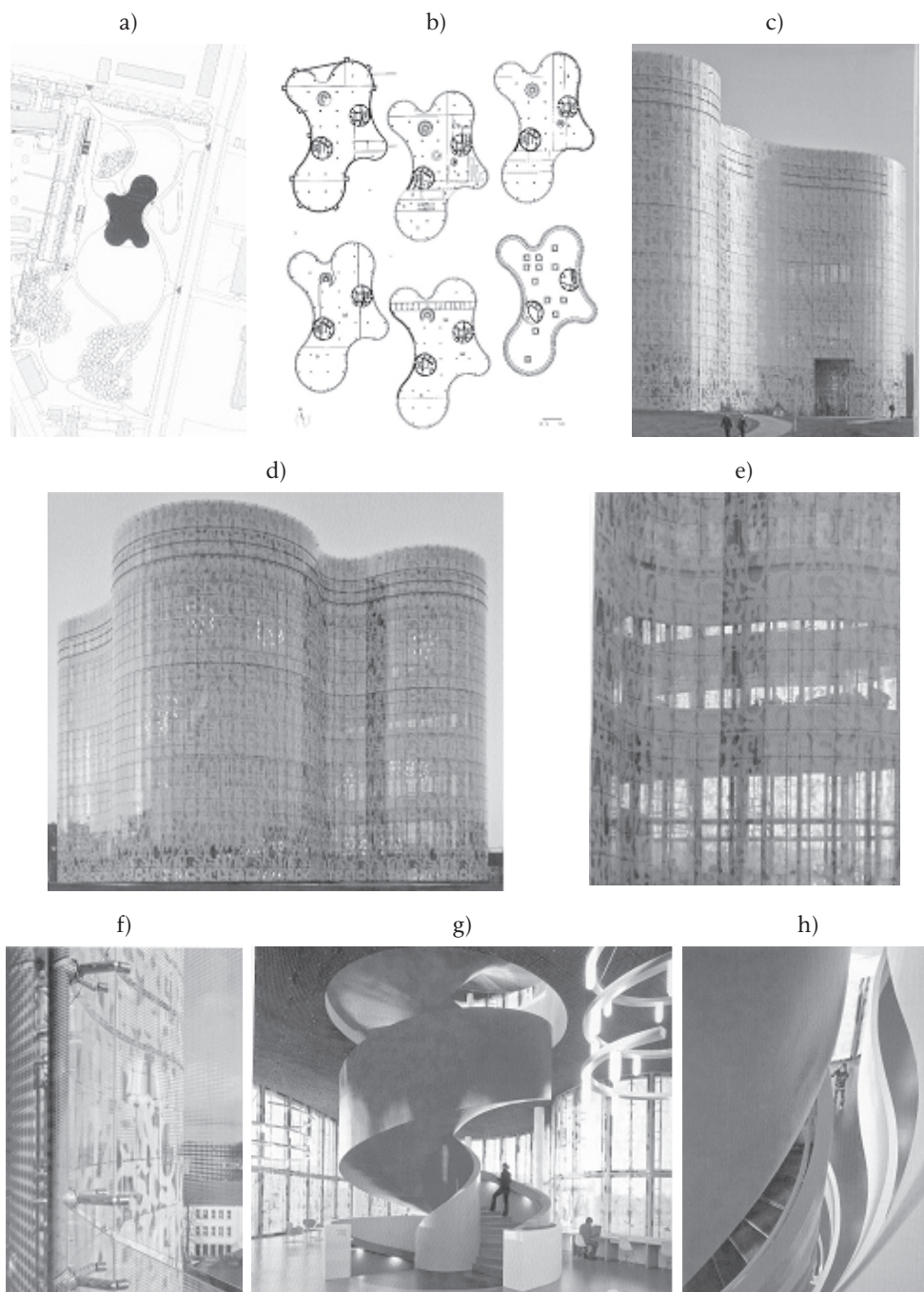
- Herzog & De Meuron
- Projekt: 1998/99 – 2001 r. Realizacja: 2001 - 2004 r. Powierzchnia: 7630 m².
- Kontekst miejsca: W listopadzie 2004 roku w mieście Cottbus oficjalnie otwarto budynek Centrum Dydaktycznego IKMZ Uniwersytetu Technicznego. Miasto Cottbus znajduje się w południowo-wschodniej części Brandenburgii (ok. 120 km od Berlina). Charakterystyczny obiekt zaprojektowany przez szwajcarskich architektów zaraz stał się symbolem Uniwersytetu i Miasta. Centrum ulokowane zostało we wschodniej części Campusu Uniwersytetu Technologicznego pomiędzy uniwersytetem a miasteczkiem studenckim, dokładnie na wprost głównego wejścia do Campusu.

• Tło historyczne: Od poł. XIX w. w Cottbus rozpoczęła się epoka industrializacji: tworzono nowe fabryki tekstylne, z których miasto było znane zagranicą, oraz prowadzono wydobywanie węgla brunatnego. W 1868 r. Cottbus uzyskało połączenie kolejowe z [Berlinem](#). Podczas [II wojny światowej](#) lokalny miejscowy przemysł prowadził produkcję głównie dla celów wojskowych, dlatego też miasto stało się celem ataków lotniczych. W lutym 1945 r. zostało poważnie zniszczone podczas amerykańskiego nalotu. W kwietniu 1945 r. toczyły się tutaj zacięte walki między wojskami sowieckimi i niemieckimi. W mieście zniszczeniu uległo ponad 34 procent budynków. Po wojnie w 1952 r. w Cottbus powstała pierwsza szkoła średnia. Od lat 60-tych XX w. prowadzono intensywną urbanizację miasta, budując wiele nowych osiedli. W 1954 r. w Cottbus powstał ogród zoologiczny. W 1976 r. liczba mieszkańców przekroczyła 100 tys.

• Opis projektu: Budynek Centrum Dydaktycznego ukończony został po trzech latach, poprzedzonych długim i czasem trudnym procesem planistycznym trwającym 5-6 lat. Budynek o powierzchni 7630 m² (5461 m² przestrzenie publiczne, 976 m² administracja, 1193 przestrzeń ze zbiorami bibliotecznymi) objął łączny koszt około 30 mln euro (28 mln całkowity koszt od fundamentów po wykończenie i 1,9 mln meble i wyposażenie). Estetykę Centrum Dydaktycznego wyznacza sfalowana forma bryły, wynikająca z charakterystycznego rzutu, który w zarysie zewnętrznych ścian nie posiada kątów. Jego obłe kształty kojarzone są z amebą, niejednokrotnie też ludzie przyrównują rzut do zdeformowanej koniczyny. 32-metrowa, żelbetonowa konstrukcja z zewnątrz cała przekryta została powłoką z podwójnej warstwy specjalnie wytłoczonego szkła (wzory stylizowane na graffiti). Wszystko to powoduje, iż Centrum nie czytamy jako typowego budynku, gdzie rozróżniamy front i tył, tutaj ciekawy kształt powoduje, że nie jesteśmy w stanie jednoznacznie określić, gdzie jest wejście. Prezentuje nam się jako imponujący, potężny obiekt zakotwiczony w samym środku parku. W zależności, od której strony jest widziany, wygląda inaczej. Elewacje północ/południe są znacznie węższe, co sprawia, że patrząc na nie na wprost bryła budynku staje się wieżą. Nadzwyczajna architektura zewnątrz, nawiązująca do organicznej tradycji budownictwa, kontynuowana jest wewnątrz budynku poprzez kręte schody, które łączą pierwsze piętro podziemne z piętrem szóstym. Schody te są pionową komunikacją dla funkcji bibliotecznej, która ma specyficzny podział. Biblioteka została podzielona na mniejsze biblioteki

indywidualnej specjalności: Specjalistyczna Biblioteka nr.1 – sztuka, ekonomia, prawo (pierwsze podziemne piętro i 2-gie piętro); Specjalistyczna Biblioteka nr.2 – architektura, budownictwo, technologia (3, 4 piętro); Specjalistyczna Biblioteka nr.3 – nauki przyrodnicze, ochrona środowiska, informatyka i nauki komputerowe (5, 6 piętro). Oprócz dominującej funkcji bibliotecznej, Centrum zapewnia również centrum multimedialne (1-sze piętro), przestrzeń wystawienniczą oraz centrum drukowania, kopiowania i skanowania (parter). Ostatnia kondygnacja (7) ma funkcje biurowe. Charakterystyczne dla tej budowli jest to, że żadne z pięter nie jest podobne do innego i – wyłączając powierzchnie biur – prawie wcale nie posiada zamkniętych pomieszczeń. Dzięki temu realizowana jest zmienna i otwarta koncepcja użytkowania budynku, umożliwiająca organizowanie różnorodnych form pracy, komunikacji i imprez w wielu kombinacjach. Świadomie dopuszcza się tu różne formy pracy, w odosobnieniu bądź w grupie.

- Znaczenie projektu dla tożsamości miejsca: Budynek w swojej barwnej otwartości sugeruje bezpośrednią potrzebę żywej komunikacji i jasnej, przejrzystej informacji. Jego funkcja symbolizuje początek nowej ery mediów, w której metody i techniki produkcji oraz rozpowszechniania informacji widocznie się zmieniają i pozwalają na dostęp do elektronicznego świata wiedzy w multimedialnych miejscach pracy i informacji; to wyjaśnia interaktywny charakter powierzchni publicznych. Zarówno studenci Brandenburskiego Uniwersytetu Technicznego, jak i mieszkańcy miasta i regionu mają tu do dyspozycji multimedialne miejsca pracy i informacji z dostępem do stanowisk komputerowych, cyfrowych mediów informacyjnych i komunikacyjnych. Biblioteka zapewnia około 800.000 jednostek ewidencyjnych oraz centrum multimedialne. Wszystko to pod jednym dachem. Od czasu założenia IKMZ na początku 2004 r. biblioteka, centrum multimedialne, centrum komputerowe i przetwarzania danych administracyjnych uniwersytetu zostały połączone i są wspólnie zarządzane. Dzięki temu stworzone zostały dobre warunki dla nowej jakości infrastruktury informacyjnej na BTU Cottbus. Nowy budynek jest metaforą osiągnięcia interdyscyplinarnego charakteru BTU Cottbus oraz pozwoli na innowacyjne koncepcje przepływu informacji i wiedzy, dostępu i korzystania z multimedialnego świata wiedzy połączonych w sieci - *learning and working spaces* (przestrzeni do nauki i pracy). Nowy budynek IKMZ wspomaga i wspiera nowe myślenie, jest wyrazem społeczeństwa kształcącego się i ożywia dostęp do wiedzy kolorem i przejrzystością - to miejsce, które przyczynia się do powstawania idei i pozwala je urzeczywistniać.

Fot. 3. a) Sytuacja, b) Schemat rzutów, c) Widok z zewnątrz, d) Widok na północną elewację, e) Fragment faktury elewacji, f) Detal, g) Schody wewnątrz budynku, h) Wnętrze budynku.

Phot. 3. a) The situation plan, b) The chart of projections, c) A view from the outside, d) A view of the north elevation, e) A fragment of the elevation's texture, f) A detail, g) The stairs inside the building, h) The interior of the building.

5. Wnioski

Promowana współcześnie nowa dziedzina wiedzy – „estetyka środowiskowa”⁶, dbałość o piękno i harmonię przestrzeni miasta i jej praktyczne wdrożenia są drogą sprzyjającą dla procesów rewitalizacji przestrzeni zdegradowanych w strukturze miasta, otwierania się na zmiany w sylwecie miasta, podnoszenia wartości estetycznych przestrzeni publicznych w mieście, a zatem identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania. Działania te sprzyjają powstawaniu nowych znaków „nowych tożsamości” przy poszanowaniu zasobów kulturowych miejsca

Bibliografia

- [1] Bieda K., Palej A., *Krajobraz trzeciej fali*, VI Ogólnopolska, I Międzynarodowa Konferencja Instytutu Projektowania Urbanistycznego, Kraków, 23-24 kwietnia 1999, *Czynnik kreacji w projektowaniu urbanistycznym. Kreacja współczesnego miasta: realizacja, zapisy rozwoju, teoria*, Termin użyty za A. Tofftem (*Trzecia fala*), 1980.
- [2] Bonenberg W., *Miejska przestrzeń kreatywna*, Architektura i Urbanistyka, Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, nr 10 2007.
- [3] Kosiński W., *Globalizacja i ponowoczesność a tożsamość miasta*, Architektura i Urbanistyka, Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, nr 10 2007.
- [4] Myczkowski Z., *Tożsamość „dawna” i „nowa”*, Materiały z Konferencji Naukowej KONGRES KULTURY POLSKIEJ 2000, *Architektura i dobra kultury, tożsamość i kontynuacja tradycji*, PAN o/Kraków, PK Kraków 2000.
- [5] *MATERIA*, Federico Motta Editore, Milano, Italy, nr 49, s.48.
- [6] *MATERIA*, Federico Motta Editore, Milano, Italy, nr 50, s.44.
- [7] *MATERIA*, Federico Motta Editore, Milano, Italy, nr 50, s.64.
- [8] Spaziante A. *O złożoności analizy urbanistycznej [w:] Elementy analizy urbanistycznej*, Kraków 1998.

“New” identity in a city space

Jan Wrana

Lublin University of Technology, Faculty of Civil Engineering and Architecture

Abstract: Finding and classifying the factors that determine the identity of a city influences the feeling of the emotional bond between inhabitants and a city in the period of the widespread globalization processes. The inhabitants’ social awareness of preserving the cultural heritage together with the contemporarily necessary development of a city and transformations of its structures allow the creative solutions for “new” identity in a city space to come into existence.

Key words: the identity of a city, cultural heritage, “new” identity in a city space, environmental aesthetics.

⁶ Kosiński W. *Globalizacja i ponowoczesność a tożsamość miasta*, Architektura i Urbanistyka” Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, nr 10 2007, s 30-42, (Environmental Aesthetics).